

NEYZEN TEVFİK'İN HAYATI

Neyzen Tefvik (1879 - 1953)

24 Mart 1879 da Bodrum da doğan Neyzen Tefvik in asıl adı Tefvik Kolaylı dır. Babasının memleketi Bafra'nın Kolay nahiyesi olduğu için soyadı kanunuyla "Kolaylı" soyadını almış. Babası Rüştiye Mektebi muallimi Hasan Fehmi Bey, Annesi Emine Hanımdır. Kendine özgü yergileri ve yaşam biçimiyle adını duyuran Neyzen Tefvik, babasının görevli bulunduğu Urla kasabasında, usta bir neyzen olan Berber Kâzım'la tanıştı ve ondan ney dersleri almaya başladı. Aynı günlerde de, ilk sar'a nöbetini geçirdi.

Bu arada okulu bırakan Neyzan Tefvik i babası yatılı olarak İzmir İdadisine yazdırdı. Ancak sara nöbetlerinin yeniden başlaması üzerine okulu tamamen bıraktı. Ney duyduğu derin sevgiyle İzmir Mevlevihanesi girdi. Neyzen Tefvik, burada Tokadizade Şekip, Tefvik Nevzat, Ruhi Baba, ve Şair Eşref gibi pek çok ünlü isimle ile tanıştı ve onlardan Türkçe'nin yanı sıra Arapça ve Farsça dersleri aldı. Şair Eşref, yalnızca dostu ve hocası olarak kalmayarak ona hicvin kapılarını da açtı. İlk şiiri bu günlerde, 13 Mart 1898'de Muktebes dergisinde yayımlandı.

1898 yılında, babası medrese öğrenimi için Neyzeni İstanbul'a gönderdi ve Fethiye Medresesi'ne yerleştirdi. Ama Neyzen Tefvik, zamanını daha çok Galata ve Yenikapı Mevlevihanelerinde geçirdi. Bu arada Mehmet Akif Ersoy'la tanıştı ve Mehmet Akif, dönemin seçkin müzisyen ve edebiyatçıları ile tanışmasını sağladı. 1901 yılında, medrese giyimi olan cüppe ve şalvar yerine Akif'in verdiği setre pantolonu giymesi, akşamları medrese dışında kalması ileri-geri konuşmalara yol açınca, Fethiye Medresesi'nden ayrıldı. Önce Fatih'teki Şekerci Hanı'na, sonra da Çukurçeşme'deki Ali Bey Hanı'na yerleşti. Bu arada babasını tanıyan ve daha sonra Şeyhülislam da olan Musa Kazım Efendi onu kendi derslerine kabul etti.

Onun sayesinde Neyzen Tefvik, Ahmet Mithat Efendi, Muallim Naci, Şair Şeyh Vasfi gibi edebiyatçılarla tanıştı. Mehmet Akif'le dostluğu süren Neyzen, Mehmet Akif'e ney öğretti; Mehmet Akif de Neyzen'e Arapça, Farsça ve Fransızca öğretti. Dost çevresi içinde artık İbnülemin Mahmut Kemal, Tefvik Fikret, Uşakizade Halit Ziya, Ahmet Rasim, Tanburi Cemil, Hacı Arif Bey, Yunus Nadi de vardı.

1900 yılında, gramofon ticaretini ilk yapanlardan Gülistan Plâk Mağazası sahibi Hâfız Âşir Bey'le bir plâk doldurma girişimi oldu. Neyzen aşırı içkili olduğu için güçlkle doldurulan plâklar yine de basılıp piyasaya verildi. 1949'da yayımlanan Azâb-ı Mukaddes'e yazdığı önsözde belirttiğine göre, "yüze yakın plâk" doldurmuştur.

Öte yandan istibdata karşı olan gençlerle Sirkeci'deki İstasyon Gazinosu ve Güneş Kiraathanesi'nde bir araya gelir; yurt sorunlarına ilişkin ve istibdat karşıtı konuşmalar yaparlardı. Güneş Kiraathanesi'ne gelip gidenlerden Ziya Şakir, bir gün, sözü Eşref'ten açıp Jön Türk hareketinin önderlerinden Ahmet Rıza'ya getirerek Neyzen Tevfik'i konuşturdu ve tüm düşüncelerini öğrendi, ardından da ihbar etti. Gözaltına alınan Neyzen, sıkıntı dolu bir sorgulamadan geçirildi. Bu arada, daha önce tam otuz beş kez jurnal edilmiş olduğunu öğrendi. On beş gün sonra da serbest bırakıldı.

Serbest kaldıktan sonra kendisini Beyoğlu meyhanelerine attı. Bu esnada Sütlüce Bektaşî Tekkesi'ne devam ederek Şeyh Mümin Baba'dan nasip aldı. Siyasi baskının artmasından sonra yurt dışına gitmeye karar verdi ve 1902 yılında Mısır'a gitti.

Neyzen Tevfik'in Mısır'da geçen yıllarına ilişkin olarak gerçekte gerçek olmayı birbirinden ayırmak neredeyse imkansız. Ama geçimini neyi ile sağladığını ve hicvetmeye devam ettiği biliniyor. Mısırda bir arkadaşı ile Neyzenler Kahvehanesi açıp işletti. Özbekiye Saz Bahçesi'nde çalarken plâk da doldurdu. Jön Türklerle ilişkili, bir dost toplantısında sarhoşlukla tabancasını ateşlediği ve duruşmada yargıca "haksızlık yapıyorsunuz" dediği için altı ay hapse mahkûm edildi. Ancak yaptığı itiraz kabul edildiği için bir buçuk ay yattıktan sonra özgürlüğüne kavuştu. Bu arada Feride adlı Lübnanlı bir kadınla iki ay birlikte yaşadı.

II. Abdülhamit için yazdığı "Abdülhamid'in Ağzından Bir Nutk-ı Hümâyun" adlı hicvini İstanbul Kiraathanesi'nde okuyunca tutuklanmak istendi fakat çevrenin işe karışması ile kurtuldu. "Türk Aydınlarının Mısır Hidivi Hakkındaki Düşünceleridir" başlığı ile gazetelerde yayımlanan yazı nedeniyle hakkında tutuklama kararı verildi. Kurtulmak için de "Kaygusuz Sultan" adlı bektâşî tekkesine sığındı.

II. Meşrutiyet'in ilânıyla Mısır'dan ayrıldı ve İzmir'e döndü. Daha sonra da İstanbul'a geçti. Çemberlitaş'ta bir han odasına yerleşen Neyzen Tefik, seyretmek için gittiği ve Ferah Tiyatrosu'nda sergilenen "Sabah-ı Hürriyet" adlı oyunun İttihat ve Terakki'ce yasaklanması üzerine yaptığı konuşma yüzünden tutuklandı. Ardından kısa bir süre sonra da serbest bırakıldı.

Neyzen Tefik 1910 yılında "sarıklı bir zâtın kızı olan Cemile hanımla", kardeşinin ve babasının karşı çıkmasına karşın, annesinin ısrarı ile evlendi ve bir kızı oldu. Ancak yürümeyen evliliği, kızı Leman henüz üç aylıkken kayınbabasının eşini alıp götürmesiyle son buldu.

I. Dünya Savaşı yıllarında, Askeri Müze'nin kurucusu Muhtar Paşa'nın emrinde ve Mehterbaşı olarak askerlik yaptı. Düzenle başı hoş olmayan Neyzen Tefik, herhangi bir meseleden dolayı Muhtar Paşa ile kavga etti ve askerden çıkarıldı. Daha sonra, dönemin Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın yalısında Mehter takımının verdiği konseri izleyen Almanya'nın Romanya'daki Kuvvet komutanının ilgisini çekti. Bazı kaynaklarda da onun çağrılısı olarak Romanya'ya gittiği yazılır. Romanya'da piyano eşliğinde konser verdi.

1919 yılında, ilk kitabı Hiç i yayınlandı.

1923 yılında Ankara'ya gitti ve kardeşi Şefik Kolaylı'nın yanında 4-5 ay kaldı. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı ve Mustafa Kemal'i yücelten şiirler yazdı bu sırada. 1924 yılında, arkadaşı Hasan Sâit Çelebi'nin de yardımları ile yazdıklarını Azâb-ı Mukaddes adı altında forma forma yayımlamaya kalkıştı ancak girişim başarılı olmadı ve iki formadan sonra noktalandı.

1926 yılında Atatürk'le tanışan Neyzen Tefik, 1927 yılında sa'ra nöbetleri ve alkol yüzünden artık sık sık gideceği Toptaşı Tımarhanesi ve Zeynep Kâmil Hastanesi'nde tedavi görmeye başladı. 1928 yılında, ski dostu Mehmet Akif'i görmek için tekrar Mısır'a gitti ve bir yıla yakın bir süre yanında kaldı.

1930 lu yıllarda, ekonomik destek olsun diye, Vali ve Belediye Reisi Muhiddin Üstündağ'ın girişimi ile Konservatuvar'da görevlendirildi. 1940 lı yıllarda doktoru olduğu kadar dostları da olan Mazhar Osman ve Rahmi Duman'ın aracılığı ve Valiliğin oluru ile Bakırköy Akıl Hastahanesi'nin 21 nolu koğuşu ona ayrıldı. İsteddiği zaman gelir, yatar, dinlenir ve çıkar giderdi. Rahmi Duman, Neyzen Tefik'le ilgili şunları yazmış; "Onu yakinen tanımak mazhariyetine 1932 de erdim. O tarihte genç bir asistan olarak Bakırköy Akıl Hastahanesi'ndeki 18 numaralı serviste (ehline) açmış olduğu şiir ve felsefe kürsüsünün hevesli ve usanmak, yılmak bilmeyen bir talebesi olmuştum."

9 Mart 1946'da, basın yararına düzenlenen bir konserde ney çaldı ve yaptığı taksimlerle izleyicileri büyüledi. 1949 yılında, dostlarından İhsan Ada, Neyzen Tevfik'in eserlerini, onun gözetimi altında, Azâb-ı Mukaddes adı ile kitaplaştırdı. 1951 yılında Onu Affettim adlı bir filmde önemli bir rolde gözüken Neyzen Tevfik, Ağlayan Şarkı adlı bir başka filmde ise, Suzan Yakar'la oynadı.

1952 yılında, arkadaşlarının ısrarı ile Şehir Komedi Tiyatrosu'nda jübilesini yaptı. 1930'larda İstanbul Belediye'sinin bağladığı yardım aylığını saymazsak Neyzen'in düzenli bir geliri hiç olmadı. Neyzen Tevfik'in söyleneleşen yaşamı 28 Ocak 1953'de son buldu. Cenaze namazı Beşiktaş'ta Sinan Paşa Camii'nde kılındı. Caminin avlusundan taşan kalabalık; ana caddeleri, kahveleri, yolun karşısında ki Barbaros Bulvarını doldurdu. Memurların, profesörlerin, ileri gelenlerin yanı sıra kılıklarına çeki düzen vermeye çalışmış sarhoşlar, sokak serserileri ve bin bir çeşit insan bir arada uğurladılar Neyzen'i bilinmeyene. Kim bilir belki de hiçlikten hepliğe....

Ne hayatı, ne dünyayı, ne de kendisini "hiç" kavramıyla ifade etmek değildi onun yaptığı. O, karşıtlıkların birbirini var ettiği algılayışımızda, var oluş derinliğinin sarhoşluğu içinde arayışını sürdürürken Hiç olanı fark etmişti. Para-pul, mal-mülk, şan-şöhret elinin tersiyle ittiği şeylerdendi. Adaletsizliğe, çıkarıcılığa, kör inançlara, baskıya, otoriteye, din istismarına sert ve etkili bir üslupla hicivlerinde ve hayatında baş kaldırdı. Boynunda eski yazıyla Hiç yazardı.

NEYZENİN ŞİİRLERİ

Türkü yine o türkü, sazlarda tel değişti,

Yumruk yine o yumruk, bir varsa el değişti

*

Kâbe'den maksat varmaktır yâra,

Kör gibi tapınma kuru duvara.

*

Mey'de Bektâşi göründüm, Ney'de oldum Mevlevî,
Meşrebim Mollâ-yi Rûmî, mezhebim Bektâşidir

*

Üstüne alma fakat dinle samur kürkçüyü sen,
Nasıl olsa kabahat sahibini terk etmez.

Ağralı,verginin tezyidine kalkmış yeneden.
Doğrusu vergi tahsili yolu eksik gibidir.
Karıştırmasin Allah için şu işleri.
Ele aldıkça büyür vergi,..r.k gibidir.

İhtiyarlık ile gençlik diyerek,
Şu hayatı ikiye böldürme!
Ey büyüktende büyük Allahım,
Benden evvel .i.imi öldürme.

Kime sordumsa seni, doğru cevap vermediler;
Kimi hırsız, kimi alçak, kimi deyyus! dediler...
Künyeni almak için, partiye ettim telefon,
"Bizdeki kayda göre, şimdi o meb'us!" dediler...

*

Kim demiştir kanun alınmıştır ayak altına,
Böyle bir halin vukuunda hamiiyet çiğnenir.

Devleti yolsuz görenler halt eder bir beldede,
Kaldırım olmazsa kanun-ı hükûmet çiğnenir.

*

Gözünü aç daha meydan var iken,
Dizginin canbaz elinde Neyzen!
Girmedim ya kapısından baktım,
Cennet'i at pazarı sandım ben.

*

Bî-namaz deyip beni Hak'dan uzak gören,
Sığmaz senin hayâline mihrâb ü mübrem.
Sen sade beş vakitte ararsın Allahını,
Ben her zaman onunla emîn ol beraberim.

*

Asrın yeni bir umdesi var, hak kapanındır.
Söz haykırının, mantık ise şarlatanındır.
Geçmez ele bir pâye, kavuk sallamayınca,
Kürsî-i liyakat pezevenk, puşt olanındır!

*

Hayliden hayli kalınlaştı yobazlık yeniden,
Softalık zorlu anırtı ile aldı yürüdü.
Kara bir kinle taassub pusudan çıktı yine,
Yurdu şâhâne cehâlet yeni baştan bürüdü.

FELEK

Yamansın her zaman aldattın beni,
Kâh düşürdün kâhi kaldırdın felek!

Mecnun`sun diyerek Leylâ peşinden,
Issız vâdilere saldırdın felek!

Rehbersin dedin ben ise kördüm,
Elimle başıma çok çorap ördüm.
Kendimi bıraktım âlemi gördüm,
Hesapsız günahlar aldirdin felek!

Şifadır dedin zehir tatdırdın,
Gençliğin okunu boşa attırdın,
Körlerin yurdunda ayna sattırdın,
Çıkmaz sokaklara daldırdın felek!

Barışmadı gönlüm merd ile zenle,
Ne bir iş bilenle, ne boş gezenle
Hicran köşesinde bozuk düzenle,
NEYZEN`e her telden çaldırdın felek!

Sahra-i cedid 1913

Neyzen Tevfik

Şahid-i şevk u safa etmez teveccüh bizlere,
Yaver-i bahtı ezelde gırtlğından boğmuşuz.
Safha-i mazi mülevves, hal bok, ati kenef
Mader-i hürriyetin güya götünden doğmuşuz.

Derd-i firakın ile düşeli sevdaya mey`e
Müptelayım silmişim esrar-ı ney`e
Feleğin kahpe başında paralansın parası
Ben güzel sevmeye geldim, değil ekmek yemeye

"Felsefemdir kitab-i imânım,
Taparım kendi ruhumun sesine.
Secde eyler hakikatinm her an,
Kalbim ates-i mukaddesine."

Boka düstü teresin da'vâsi.
Pezevenk bulmus iken bin sâhit,
Su kenef mahkemede kanunen
Valinin agzınati Cahit!

Istanbul Valisi ile yazar Hüseyin Cahit Yalçın'ın kalem tartismasi nedeniyle mahkemeye düşmesi ve davayı Hüseyin Cahit'in kazanması üzerine yazılmıştır.

Câh ü mevki,kari çok oldu gözümden düseli,
Bunlarin hiçligini ben bilerek öğrendim.
Simdi de kalmadi nakdin nazarimda kadri,
Kirli ellerde görünce,paradan igrendim.
Ayasofya, 1912

Asrin yeni bir umdesi var, hak kapanindir.
Söz haykiranin, mantik ise sarlatanandir.
Geçmez ele bir pâye,kavuk sallamayinca,
Kürs-i liyakat pezevenk, pust olanindir! 1940

Kesb-i vüs'at edecek bahs-i necaset yeniden,
Darü'lHikmet bu iste gösterecek ehliyet,
Bu mesâlih alemânintünün harci degil,
Vükelânin bokuna düşen zimâm-i devlet!

Darül-i Hikmet'i elestiren bir dörtlük.

Fabrika yapti Sümerbank bez için,
Çok muazzam bir eser bu,laf degil!
Dil isinde "Ehl-i dil" tezden dedi,
Siçti Cafer, bez getirsin Basvekil. 1932

Basvekil Ismet İnönü'nün Sümerbank'a ait bir bez fabrikasının açilisina katildigi günlerde, Dolmabahçe Sarayinda Birinci Türk Dil Kurultayi toplaniyor.Dörtlük,Prof.Ahmet Caferoglu'nun Kurultaydaki konusmasının "resmi" dil ile bagdasmayisini ve bunun yarattigi hosnutsuzluk havasini konu aliyor.

Firka,parti diye halkin bogazindan kisarak,

Milletin on senedir olmus idi mengenesi.

Kazdigi câh-i belaya yine kendi düstü,

Örsünü,kiskacinimin Çingenesi. 1918

Halk arasında Çingene olduğu sürülen Talât Pasa için yazilmistir.Talâat Pasa, anilarinda ailesinin geçmisiyle ilgili bilgi vererek bu iddiayi reddetmektedir.

Ulu Tanrim, akil ermez sirrina,

Bin bir isami hak da pinhan edersin.

İçirirsin şarabin peymanesini,

Hikmetini sonra ayan edersin.

Gizlenirsin bir nuvenin icinde,

Ademin de seytanin da cinin de,

Her milletin ayri ayri dininde

Sirke, kufre, raybi burhan edersin.

Ask olursun, gönlümüzü yakarsın,
Leyla olur, karsimiza çikarsın,
Rakiyb olur canımızı sıkarsın,
Vuslatini bize hicran edersin.
Bozuktur düzenin, olmazsin akort,

Tavşna kaç edersin taziya aport,
Haham, papas, hoca ettikce zart zurt,
Alay eder guler isyan edersin.
Sen indirdin yere şu dort kitabi,

Ayri ayri her birinin hisabi,
Her bir dinin sensin putu, mihrabi,
Yalanina kendin iman edersin.
Zerdüşt olmuş görünmüşsün ateste,

Brahmen in Visno sisin Guneste,
Bir parlayis parladin ki Kureys te
Mahbubunu zatina san edersin.

Hem goncasin, hem bulbulsun, hem diken,
Hem canansin, hem de cileyi ceken,
Hikmetine defineler açıkken
Seyyah derviş olur selman edersin.

Yok olmadan var olmanın yolu yok,
Kendin gibi seni arayan pek çok,
Hiç sasırmaz kaderden attığın ok,
Sevdiğini aska nisan edersin.

Neyzen TEVFIK

Hazırlayan: Selma YILMAZ

Universite yıllarında Sahaflar'da aldığım eski bir kitap, daha önce hakkında herhangi bir düşünceye sahip olmadığım ilginç bir kişilikle tanışmama sebep oldu. Bir anda karşıma çıkan bu gizemli şahsiyete karşı iç dünyamda bir tutku oluştu. Belki biraz bendendi belki de biraz bendeki benim dışındandı. Atatürk ün de

"ne büyük ne kuvvetli ruhun var" diye tanımladığı ve dahi benim tarih sahnesinde bir anda felsefi renkleri değiştiren kahraman Neyzen Tefvik di.

Bazı insanlar yaşam sahnesinde oynadığı rolü senaryoya bağlı kalarak değil kendi benliklerinde olanlarla ortaya dokerler. Senaryoyu yazan baskısı değil, kendileridir. Neyzen de kendi oyununu kendi yazarlardı. Kendi hakkında herhangi bir bilgi mirası bırakmadığı halde aldığı her nefeste yaptığı her çalışma, O nu bize anlatmaya yetti.

Neyzen in isyankar ruhu, kendisini Cumhuriyet sonrası hiçbir edebiyatımızın en büyük sairi yaptı. Toplumun kurallarını hiçe sayarak doğa kanunlarına bas kaldırıp, mekan ayrımı yapmadan meyhaneye, hastane, timarhane arasında özgürlüğünün bayrağını taşıyarak sanat yaşamını devam ettirdi. Neyle meyın, siirle musikinin, hayatla olumun, cileli ve zevkli pınarlarından içerek, isyankar damlaların serüvenlerini bizlere de gösterdi. Adalet, özgürlük, halk kudreti, gibi tanımlamaları çağdas bir dünya

gorusuyle dile getirdi. Bu perspektifle bozuk duzene, yolsuzluklara, insanliga yakismayan herhangi bir yobaz harekete karsi, hic tukenmeyen sanat ruhuyla kazan kaldirdi.

Cetin Altan da, Neyzen i ve O nun hicivlerini soyle tanımlar:

"Siirde yergi, kufurle kafiyenin zeka projektorleriyle insanin gozune sokulmasidir. Gunese bakmis gibi bir sure ondan baska bir sey goremezsin. Hemen begenir, hatta ezberler ilk firsatta baskasına tekrarlar. O da begenir. Dusunce ozgurluguyle uretimin kisitli ve kisir oldugu diyarlarda, yergi siiri, duduk kapagi kaldırılmış duduklu tencere buhari gibi cok yuksege fiskirir. Neyzene karsi saygi ve sevgim, yazdigi yergilerden cok, yasama karsi kabuksuz durma cesaretini gosteremesindendi. Bektasiligini, bir eski zaman Bektaşisi gibi yüreğinin gonderinde ve kimsenein unutamayacağı bir yukseklikte sonuna kadar dalgalandırıp gitmişti..."

Ilhan Selcuk ta soyle ifade eder Neyzen i:

"Neyzen Tefik gibi insan kendine ozgudur, az yetisir. Boyle kisinin toplumda dokunulmazligi vardir. Hele ozgurluklerin pekismedig ve gelenekleri bastirdigi yerlerde halk Neyzen tipindekilere evliya gozuyle bakar, saygi duyar. Siradan insan, kendisinin yapamadigi isi yapan, tutamadigi yasam bicimini yegliyen bu tur serdengeçtileri sevgiyle anar."

Dusuncelerin elektronlar gibi bulutsu ozellik gostererek dagildigi Evren de, Neyzen'den de yayilan huzmeler insanlari etkilemistir. Ozgurluk ve insanlik asiki, yergi ve ney ustadi Neyzen Nevfik'i bir dusunurumuz, bir kac cumleyle ne guzel anlatmistir: "Bence Mevlana ile Neyzen arasinda yakin bir ilgi vardir. Bu iki kisininde ulasmak istedigi hedef ayni, fakat izledikleri yollar ayridir. Mevlana, neyi dergaha sokmus, Neyzen dergahtan cikararak halkin ayagina goturmuster. Mevlana nın neyi ile Neyzen in meyi ayni tasavvuf potasında birlikte eriyen iki kardestir

Mevlana ya "veli", Neyzen e "deli" diyenler, veli ile deli arasındaki buyuk tasavvuf kavramini anlamayanlardır. Neyzen, su yalanci Dunyaya kendini tanitmak icin gelmedi. Ama yine de gercek dunyasi taninmadan gocup gitmistir. Saygi ile aniyoruz. Tefik Hudadandır.

Neyzen hayati boyunca ney calmadi.O nun yazdigi hiciv siirleri, o donem sistemini hem kizdirdi hem dusundurdu. Hiciv siirlerinin yani sira muhabbet, ask,ve kahramanlik siirleri de yasaminda yer aldi. Fakat sohretinin en buyuk nedeni de hicivleri oldu. Edebiyatimizda Nefi Esref ten sonra turun buyuk ustadi olmayi devam ettirdi. Neyzen in sahip oldugu gokkusagından birkac rengi alarak hem Neyzen i analim hem de kendi renklerimiz zenginlestirelim.

Neyzen i donemin yobazlari hic sevmezdi ve O na "zindik"derlerdi. Hatta bu sebepten dolayi omrunun uzun yiillarini surgunde gecirmek zorunda kaldi. Yazdigi "Degil mi?" adli inanc siiri Neyzenin inanc yonunu bize daha iyi anlatiyor.

Genel olarak Neyzen in siirleri gibi kimse tasvir edip anlatamaz. Fakat herkesin belleğinde Neyzen e ait farkli portreler, farkli renkler var. Ben de Neyzen e ait portremi Mustafa Yesilova nin renkleriyle tamamlamak istiyorum:

"Normal insanlarin, normalin uzagindaki bu dehayi tanimalari oldukca guctur. Irmak yataginda normaldir. Tasinca da Neyzenlesir. Bence Neyzen bizim tasmis halimizdir, biz O nun sadece fazlaligina sasmisizdir

NEYZENDEN FIKRA GİBİ YAŞANMIŞ OLAYLAR

Hamam Sefası

Bir gün Neyzen arkadaşı çaycı Hacı ile İbrahim Paşa Hamamına gitmişlerdi. Keyif bu ya, hamamda âlem yapma arzusuna kapıldılar. Yani hamamda rakı içmek, birkaç gün ardı ardına demlenmek istediler. İki dost ufak bir damacanaya o devrin çok meşhur rakılarından olan ve Büyükada'daki manastırda bir papazın çektiği rakıdan- ki o yıllarda buna "papazın düzü" derlerdi- doldurttular. Bardak, kadeh, fincan alma lüzumunu görmediler. Hamam taşları ne güne duruyor? Rakıyı da kurnalardan birine döktüler, basına geçip taşlarla içmeye başladılar.

Neyzen çaldı, Hacı okudu. Hacı okudu, Neyzen çaldı. Böylece günü geçirdiler. Rakı tükenince ettirttiler. Üçüncü gün pestemalları da attılar. Çirilçiplak, ney çalarak, okuyarak, siir söyleyerek günü geçirdiler. Hamamın sıcaklığı da onları bol bol terletiyor ve bu yüzden içki tutmuyor, adamakıllı sarhos olamıyorlardı. Ne yapmalı? Neyzen hemen kararını verdi, sırtına bir pestemal alarak sokaga fırladı. Direklerarasındaki Sokrat eczanesine kosarak büyük bir sise eter aldı. Hamama dönünce eteri, rakıyı kurnaya döker. Başları içmeye...

Taşlar çoktan kurnanın dibinde, rakının içinde, kim çıkaracak? Esasen tasa ne hacet var, beygir gibi eğilip içmek dururken??? Eğilip lakir lakir içerler... Bu cümbüs dört gün sürer. Nasıl oluyorsa, iki kafadar Adem. Havva, Seytan ve Cennet hakkında bir bahse, bir münakasaya giriyorlar.

İki çıplak Adem'in cennette nasıl gezdiğini, elbisesini, donu olup olmadığını konuşuyorlar. Ve nihayet Adem'inde cennette kendileri gibi çıplak yasadığına hükmediyorlar. Madem ki Adem Babamız çıplak gezerdi, onlar niçin gezmesin?" Gezerim, gezemezsin" derken Neyzen fırlayarak "Ben gezerim, iste Sehzadebasi'na gidiyorum!" diyerek hamamın kapısından sokaga ugruyor. Neyzenin çıkamayacağına inanan Hacı, belki disarda, soguklukta gizlenmiştir düşüncesiyle Neyzen'in pesinden -kontrol kaygısıyla- çıkıyor. Fakat Neyzen'in sokaga çıktığını öğrenince, o da fırlıyor. Neyzen önde Hacı arkada, ikiside çıplak, sakallar uzamis Sehzadebasi'na kadar geliyorlar.

"Dinleyen her zerreye bir hitabım var benim

Kâinat isminde hiçten bir kitabim var benim.

Ya hitabimdan okusun ya kitabimdan beni,

Yazdigim efsânede on alti bâbim var benim!

Hey'etimde müttefik magrible masrik,veche yok,

Gayr-i mer'i zerrede bin aftâbim var benim`"

Tabutta yatardı

Hayri Yenigün anlatıyor: Bir gün Büyük Postane arkasında, Tefeyyüz kütüphanesinin karsisindeki İsmail'in koltuk meyhanesine uğrar Neyzen'in nerede yatıp kalktığını sorar.Meyhaneci İsmail: " Burada, Hocapasa Camii'nin bir tabutlugu var, oraya gider.Bir tabutun kapagini kaldırir, içine girer,kapagi da üstüne çeker vce rahat rahat uyur."

Padisahçılık

Abdülhamid döneminde,sarıklıkların kahvehanelerde oturmaları yasaklanmış.Neyzen,Fevziye kiraathanesinde basında sarık nargile içerken içeriye bir kaç polis,bir kaç komiser,bir kaç hafiye girer.Baslarında da Mesihat (Seyhülislamlik) müfettişi...

Neyzen'i karakola götürmek isterlensede bizimki yerinden kimildamaz.Bir yandan da o ünlü küfürlerinin hiç gün yüzü görmemişlerini birbiri ardınca sıralamaktadır.

Cadde ana baba gününe döner.Seyre gelen gelene...Baska hafiye ve polisler de ortaya çıkar;hep birlikte Neyzen'in kollarına yapışarak sürüklemeye kalksırlar.Neyzen bir ara ellerinden siyirilip bir masanın üzerine çıkar,caddeye dönüp avazi çıktığı kadar bağırır: " Padişahim çok yasa,Şevketinle bin yaşa ! "

Müfettis,komiserler,polisler çil yavrusu gibi dağılırlar.Neyzen masadan inip nargilesinden bir nefes çektikten sonra kendi kendine " Ulaan, amma da enayi seylermis ha ! " der.

Edep

Tanidigi bir subayi ziyarete,kislaya gider.Subayin ricasi üzerine askerlere ney çalar.Sonunda aska gelip zeybek oynamaya

durur.Pantolonun dügmelerini iliklemeği unuttugunu gören erlerden biri " Efendi amca,edep yerin açıkta kalmis " der.Neyzen oyunu kesip keserek ellerini kaldırarak Tanrı'ya seslenir: " Çok sükür sana, nihayet karsima edebim oldugunu söyleyen bir kulunu çıkardin "

Hangisini içer

Yeşilayci bir profesör, "içkinin zararları" konulu bir konferans veriyormus.Konusmasının bir yerinde dinleyicilere sormus:

" iki kovadan birine raki digerine su doldurup bunları bir esegin önüne koysak, esek hangisinden içer acaba " Dinleyiciler hep bir ağızdan " Suyu " demisler. " Neden suyu içer" demis profesör, Neyzen hemen atılmış " Esekliginden "

Ahmet Rasim milletvekilliği döneminde bu espriyi Mustafa Kemal'e anlatmış.M.Kemal bunu çok beğenmiş.

Atatürk beraberindekilerle bir akşam çiftliğinde içerken,az ötede dolayan bir köylü çocuğunu yanına çağırarak sormus :

--Biz ne yapıyoruz ?

--Raki içiyorsunuz.

--Söyle bakalım, iki kovadan birine raki digerine su doldursak,bunları esegin önüne koysak,esek hangisini içer ?

--Rakiyi !

--Aman,demis,sebebini sormayalım!!!

Yiyip içmek için mi ?

Neyzen,bir gün Mazhar Osman'la karsilasir.

--içmeye devam ediyormusun,Neyzen ?

--Neden sordunuz,Beni tedavimi edeceksiniz,yoksa yemege mi çağiracaksiniz ?

Şişe çekerken

Neyzen,bel agrilarindan yakinmaktadır.Tanidik doktorlardan biri: "En iyisi sise çekmek" der,
"agrilaridan kurtarir seni"

Ertesi gün bir dostu,Neyzen'i kaldirima uzanmis,elinde raki sisesini tepesine dikmis sekilde görünce :

--Üstad,rakiyi birakacagini söyleyip duruyordun,bakiyorum azaltacagina ölçüyü büsbütün kaçirmisin.

Neyzen,dostunu yattigi yerden söyle bir süzer:

--Bu sefer doktor tavsiyesiyle içiyorum.Bel agrilarindan sikayet ediyordum;doktor "sise çek" dedi.

Nasil görüyor ?

Birinci dünya savasinda iki gözünü kaybeden bir tanidigiyla söylemektedir.Tanidigi sorar:

--Durumu nasil görüyorsun Tevfik'çigim?. Neyzen "karanlik" diyecekken vazgeçer,

--Sizin gördüğünüz gibi,diye cevap verir.

Yol veririm

Meyhanenin tuvaletine giderken,daracik koridorda bir kabadayi ile karsilasir.Birinden birinin kenara çekilmesi gerekmektedir.

Neyzen, " Müsaade et,geçeyim " der.Sarhos kabadayi, "Sen kime kafa tutuyorsun babalik, ben senin gibi cigeri iki para etmezlere yol vermem " diye aksilenir.Bizimki hemen kenara çekilir, " Ben veririm " der.

Herkesin Bildiğini

Basin çevrelerinde tanınmış bir hanım,Neyzen'le karsilasınca,

--Askolsun,benim için asifte filan gibi sözler söylemissiniz ?

Neyzen elini sinek kovalar gibi sallamış;

--Hanım,sen beni tanımiyorsun.Ben herkesin bildiği seyleri söylemem.

Kime uygunsa...

Moralinin bozuk olduğu bir gün,hoslanmadığı bir adam masasına çöker ve münasebetsiz laflarla Neyzeni kızdırır.Adam bir ara;

--Üstad,bugüne kadar hiçbir yerde neden görev almadınız acaba ? diye sorunca,dayanamaz !

--Senin gibi himbillarin yerine geçmemek için der.

Pisliğe bulasmamak

Savaş vurguncularından birinin dedikodusu yapılmaktadır.

--Tonla parasi var...Herifin bir eli yagda,bir eli balda...Nereye gitse,hemen yol açıyorlar.

Neyzen sorar :

--Gerçekten kenara çekiliyor mu herkes ?

--Çekiliyor

--Demek cebindeki pislige bulasmak istemiyorlar...

Benzetmede hata olmaz !

Kafayı iyice bulmus,yalpalayarak giderken bir tanidiga rastlar.

--Yazik dostum,yazik,canina hiç acimiyorsun.Bu gidisle sen fazla yasamazsin.

Neyzen adamin yüzüne bakip gülümser.

--Ömür denilen,içi su dolu fiçiya benzer,içindeki,azar azar da kullansan,hepsini de bosaltsan,mutlaka biter.

Bulunur ama ?

Neyzen'in bir arkadasi meyhaneye girer ve garsona sorar ;

--Bizim Neyzen burada mi?

--Burada beyim,Sagdan besinci masa.

O masada Neyzen'i göremeyen adam geri döner:

--Gitmis...

--Affedersiniz beyim,kabahat bende.Masanin altina bakin dememistim,size...

Evin yolu

Aksaray'da bir ev kiralar.Yeni tasindigi siralari,geceleri meyhaneden dönerken ara sokak içindeki evini bulmakta güçlük çekmektedir.Bir gece,karsisina çıkan bekçi'ye:

--Bekçi baba,Neyzen Tefvik buralarda bir yerde oturuyor.Sen evini biliyormusun?

--Neyzen Tefvik sensin ama beyim!

--Ben sana kimim diye sormadim,Neyzen Tefvik'in evini sordum...

Agzina içki koymamış!!!

Sait Halim Pasa,Neyzen'i seven bir kişiyim.Bu yüzden ona izaz ve ikramda bulunurmuş.Paşanın sofrasında fena sarhoş olup sızdığı bir gecenin sabahında,paşa,Neyzen'den bir daha içki içmeyeceğine dair kesin söz istemiş.Neyzen'de, Pasayı son derece saygıyla sevdiği için,istenilen sözü ciddiyetle vermek zorunda kalmış.Bu söze göre Neyzen agzina bir daha raki koymayacak!!!

Bir dahaki çağrılısında Pasanın karsısına zil zurna sarhoş çıkmış.Pasa onun bu halini görünce esefle sormuş:

--Hani söz vermistim?Bir daha agzina içki koymayacaktın?

Neyzen,yemin ederek agzina bir damla içki koymadığını söyleyince,paşa derin bir hayrete düşerek:

--inanman,söyle yakın gel de bana bir "hoh" de,bakalım.

Neyzen iyice sokulup.pasanın burnuna,olanca gücünle bir "hoh" demis.Lâkin hayret,gerçekten de Neyzen'in agzi içki kokmuyor! Pasa saskin,saskin:

--Bu nasıl is Neyzen? deyince,Neyzen onu kahkahadan kirdiran cevabi veriyor:

--Sen kokusunu alıp da anlamayasin diye içkiyi altımdan tenkiye ettirdim.Insan biraz kendine hükmedip de aldığını çıkarmazsa,iste böyle,tipki yukarıdan içmişcesine mest oluyor pasam!!!

Kirk yıllık ölü

Dr.Fahrettin Kerim Gökay "içkinin zararları" konulu konferansını vermektedir. Bir ara:

--Rakinin her kadehi,hayatimizi bir saat kısaltır,der.

Dinleyiciler arasında olan Neyzen yerinden fırlayıp bağırır:

--Eyvah,yandık!

--Hayrola?

--Hesap ettim,meger ben öleli tam kirk yıl olmus!!!

Kovmanın nazikçesi

Bir arkadaşıyla Beyoğlu'nda gezerken Ubeydullah Efendiyle karşılaşırlar.(Ubeydullah Efendi,ünlü Jön Türkler'dendi.Son yıllarda Besiktas Evlendirme Memuruydu) Neyzen,Ubeydullah Efendiye sorar:

--Hocam,Hazreti Adem'le Hazreti Havva'nin nikahlarını hangi imam kıydı?

--Davetliler arasında değildim,bilmiyorum.

--Peki,Adam'la Havva cennetten niye kovuldular?

--Bir münasebetsizlik etmişlerdir.

--Ne gibi?

Ubeydullah Efendi dayanamaz:

--Sizin bu aksam yaptığınız gibi.

--Peki,acaba nasıl kovuldular?

--Defol...Yoksa sana haddini bildiririm şimdi!

Neyzen,ardından bastonunu sallayarak kosa Ubeydullah Efendi ile arayı açtıktan sonra durup seslenmiş:

--Böyle nazikçe kovmasını biliyordun da,benimle ne diye bir saat uğrastın üstad?

Hangi Anahtar?

Danibütün geçinen bir dostu sorar:

--Beni tanırsın...Cennetin anahtarı sende olsa beni oraya almaz mıydın?

Neyzen,karşısındaki bastan ayaga söyle bir süzdükten sonra gülümser:

--Bende Cennetin değil de Cehennem'in anahtarı olsaydı,senin için daha hayırlı olurdu.Belki seni oradan çıkarırdım!

Gelin gibi...

Son hızla giden taksinin soförüne sesleniyor:

--Aman oğlum,n'olur biraz yavaşla.

--Merak etme baba,biz bu taksiyle gelin taşıyoruz.

--Desene biz de düzülecekler arasındayız!!!

Meyhaneye girmeden...

Es dostunun israri karsısında,bir daha meyhaneye girmeye tövbe eder.Bir kaç gün sonra, vakt-i kerahet (demlenme zamanı) zamanı gelince dayanamaz.Bir at kiralayip solugu Langa'da Kosti'nin meyhanesinde alır.Attan inmeden,kapıdan seslenip içkisini getirtir.Meyhanedeki tanıdıkları seslenirler:

--Hoca,böyle at üstünde içki içilirmi?Hele atini bağla gel de usulünce içki içip sohbet edelim.

--Yoo,gelemem yanınıza.Meyhaneye girmeye tövbeliyim!

Delilik ayrıcalığı...

Sirkeci'de Necdet Rüştü Efe ile karşılaşır.Ayaküstü konusurlarken Neyzen,cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün diktatörlüğünden söz etmeye baslar.Necdet Rüştü,dönemin her taşın altından çıkan polislerinden birinin köşe başında durup kendilerine kulak kabarttığını görünce tedirgin olur,kısa kesmeye çalışır.O sırada polis büyük altından gülümseyerek yanlarından uzaklaşır.Olup bitenler Neyzen'in gözlerinden kaçmamıştır.

--Polisten korktun degil mi?Bana bir sey yapamaz,çünkü ben deliyim.Bu yüzden dokunulmazligim var.Fakat bu delilik imtiyazini kazanip içimi rahat dökebilmek için neler çektim,bilemezsin.

Adam yerine koymuyorlar...

Hüseyin Sehsuvar anlatiyor:" ...küfürlere basladi.Sonra basini sola çevirip bana döndü:

--Hüseyin,ben önüme gelene sövüyorum.

--Söversin,

--Bana bir sey yapmiyorlar???

--Ne yapacaklar?

--Ulan yoksa bunlar beni adam yerine mi koymuyorlar???

Parasiz bilete karşilik

Kadiköy'deki Opera sinemasinda bir hayir kurumu yararına konser verilmekteydi.Konsere ara verilince Neyzen eline bir sapka alarak siralari dolasir,para toplar.Sahneye çıkar;sapkada toplanan büyük miktardaki parayi oradaki masanın üzerine bosaltir.Dinleyilere döner:

--Muhterem topluluk,herbiriniz bu konsere bilet parasi ödeyerek geldiniz.Yalniz ben davetliydim,para ödemedim.Su masanın üstündeki,tarafimdan toplanmis paralari,bana verilen biletin karsiligi olarak hayir kurumuna birakiyorum..

İki kilo Rakı

Yüksel Bastuñ, "bu fikra ne kadar dogrudur, bilinemiyor" diye yaziyor: "Atatürk bir aksam Neyzen'i Florya'daki kösküne çağirtiyor. Bir iddiası vardır:

--Senin çok fazla içki içtığını söylüyorlar. Benim kadar içermisin?

--Ne kadar içersiniz? der Neyzen

--iki tane kiloluk raki içirim.

M.Kemal kelimelere basa basa bu sözleri söylemiştir. Neyzen'in gözünü korkutmak istemistir. "Canım ne isterse, susuz, mezesiz" diye devam eder.

Neyzen: "Bende iki kilo içirim ama, öyle içmem. Kâse geliyor, iki kiloluk rakiyi Neyzen kâseye bosaltiyor. Diğerleri Neyzen'in basını kâseye daldirip lakir lakir rakiyi içeceğini zannediyorlar. Fakat Neyzenin isı bitmemistir. Bir somun ekmek bir de irice bir kasık geliyor. Neyzen ekmeği lokma lokma koparıp kâsedeki rakiya bastırıyor. Lokmalar rakiyi iyice çekince, Neyzen çalakaşık yanasıyor bu bade tridine.

Yine anlatılanlara göre; M.Kemal, " Pes, pes " diye bağırarak ayağa kalkmış ve elleriyle yüzünü kapatmış...

Geri gelmeyeceklerse?

Birinci Dünya Savası yılları. Mahalle bekçilerinin davul çalarak topladığı bir kabile, askerlik subesine gitmek üzere yola koyuluyor. Kaldırımlarda biriken halk gidenleri uğurluyor:

--Allah selamet versin, Allah selamet versin.

Yemen, Çanakkale, Filistin gibi cephelere gidenlerin geri dönmeyeceklerini bilen Neyzen de bu yolculuk törenine katılıyor:

--Allah rahmet eylesin, Allah rahmet eylesin!!!

Yüz karası !

Kadiköy'de Aksarayli Hamdinin gazinosunda bir yandan demlenir,bir yandan ney çalarken,yanina bir boyaci çocuk yanasir.

--Amca,boyayim mi?

Neyzen yerinde kalkar,para çikarip çocuga verdikten sonra yere sirtüstü uzanir:

--Gel,yüzümü boya.

Yüzü boyaninca,Kadiköy'deki baska bir meyhaneye,Papazin Bagi'na gider.Papazin Bagini mekan tutmus olan Ahmet Rasim,onu görünce:

--Ne bu hal Neyzen?Kusdili Tiyatrosunda "Arabin Intikami'nimi oynadin?

Neyzen güler:

--Merhamet insanin yüzünü bazen kara çikarir.

Boyaciya acidigini söyleyip olayi anlattiktan sonra ekler:

--Kainata bir de bu heybette görüneyim,dedim.Allah'a sükür ki böyle bir yüz karam oldu.Ya çikmazina boyansaydim???

Şimdiden belli !

Sadrazam Sait Halim Pasa Neyzeni Yeniköy'deki yalisina davet eder.Yenilip içildikten,Neyzen'n Ney'i dinlenildikten sonra Pasa Neyzen'e pirlanta islemeli essiz bir ney armagen eder.

Bizimki neyi eline alip inceler ve Pasa'ya geri varir.

--Hayrola üstad begenmedin mi?

--Çok begendim

--Peki neden almiyorsun?

--Ben yolsuz kalinca bu neyi satarim,yazik olur.Iyisi mi sen bana bes Lira ver,bu ney sende dursun...

Yüzü gülmez...

Sert,kavgaci,geçimsiz bir adam olan komsusu Tahsin Bey'le karsilasir.Tahsin Bey:

--Bugün hanimi disçiye götüreceğim.Dün gülerken gördüm,ön dislerinden ikisi çürümüs.

--Yalan söylüyorsun

--Neden yalan söyleyecekmişim?

--Seninle yasayan insanın yüzü gülermi hiç?

Fasulyeye benziyor

İkinci Mesrutiyet döneminde nazirliğe getirilen bir zat,çok geçmeden yegeninin vali olarak atanmasını sağlar. Karsılıklarında,Neyzen:

--Masallah,kardesinizin oğlu tipki fasulyeye benziyor.

--Genç yasta vali oldu,neden fasulyeye benzesin?

--İste bende onun için benzetiyorum ya.Fasulye de siriga sarılarak büyür.

Çalarken..

Soruyorlar:

--Neyzen,çalarken mi neselenirsin,yoksa neseli olduğun zaman mi çalarsın?

Maliye Bakanı hakkında yolsuzluk dedikodularının dolastığı bir dönemdir.

Neyzen: " Maliye Vekili değilim ki,çalarken zevk alayım " .

—:—:—